

HER ŞEYİN BAŞLADIĞI VE HER ŞEYİN BİTTİĞİ KENT NÜREMBERG

AV.CEM MURAT SOFUOĞLU

Nazi Savaş Suçlularının yargılanması 60 yıl önce Nürnberg'de sona ermişti. Müttefikler, 2. Dünya Savaşı henüz sürerken, savaş suçlularının yargılanmasına ilişkin hazırlıklara başlamışlardı. Buna yönelik olarak, 13 Ocak 1942 tarihinde, savaş suçlularının yargılanıp, cezalandırılmalarına ilişkin Almanya'nın işgali altında bulunan 9 ülkenin imzaladığı, St. James Deklarasyonu yayımlandı.

Ardından, Moskova'da bir araya gelen üç büyükler (ABD, İngiltere ve SSCB liderleri) savaş suçlularının yargılanacaklarına yönelik 01 Kasım 1943 tarihli Moskova Deklarasyonu'nu yayımladılar.

Nihayet, Haziran 1945 tarihinde Londra'da bir araya gelen üç büyükler, savaş suçlularının yargılanacağı Nürnberg Uluslararası Askeri Ceza Mahkemesinin yargılama usul ve prensiplerini; mahkemenin yapısını ve ileri sürülecek iddiaları belirlediler ve 08 Ağustos 1945'te Nürnberg Mahkemesi'nin kuruluşuna (Nürnberg Mahkemesi Statüsü) ilişkin Londra Antlaşmasını imzaladılar.

Yargılama yeri olarak Nürnberg şehrinin seçilmesinin bir sebebi, buradaki mahkeme binasının ağır müttefik bombardımanlarına rağmen yıkılmamış olması, ikincisi ise bu şehrin, Nazilerin büyük gösteriler düzenledikleri ve

1931 yılında Anti-Semitik Yasaları yayımladıkları bir yer, yani Nazi ideolojisinin bir merkezi olmasıydı. Her şey burada başlamıştı, şimdi her şey burada bitecekti.

Dünya tarihinde ilk defa, bir savaşın ardından savaş suçu işleyenleri yargılayacak bir uluslararası mahkeme kuruluyordu.

Mahkeme bir askeri mahkeme olarak kurulmuş olsa da, Sovyet yargıç hariç, Amerikalı, İngiliz ve Fransız yargıçlar sivildi. Mahkeme başkanlığına İngi-

liz Yargıç Lord Justice Lawrence getirilmişti. Savcılık makamında da dört ülkeyi temsilen birer savcı bulunmaktaydı.

Nürnberg Mahkemesinin yargı yetkisi tüm Almanya; Almanya'nın işgal etmiş olduğu ülkeler ve açık denizlerdi. Zaman bakımından yetkisi ise, 01 Eylül 1939 ile 08 Ağustos 1945 (Bu Japonya'nın teslim olduğu tarihi ve benzer bir yargılama da Tokyo'da, Japon savaş suçluları için yapılacaktı) tarihlerini kapsamaktaydı.

Yargılamada Anglo-Sakson hukukuna uygun bir ceza yargılaması usulü uygulanacaktı. Buna göre, yargıçlar savcılık makamı ile sanıklar arasında hakem rolü oynayacaklar ve sanıkları sorgulayamayacaklardı. Bu sistemden farklı olarak, yargılama sonunda kararı jüri değil (zaten jüri yoktu), yargıçlar vereceklerdi. Mahkemenin kararı kesindi ve temyizi mümkün değildi.

Nürnberg Mahkemesi Statüsü'nün 6. maddesi uyarınca, iddianamede şu suçlamalar yer alacaktı:

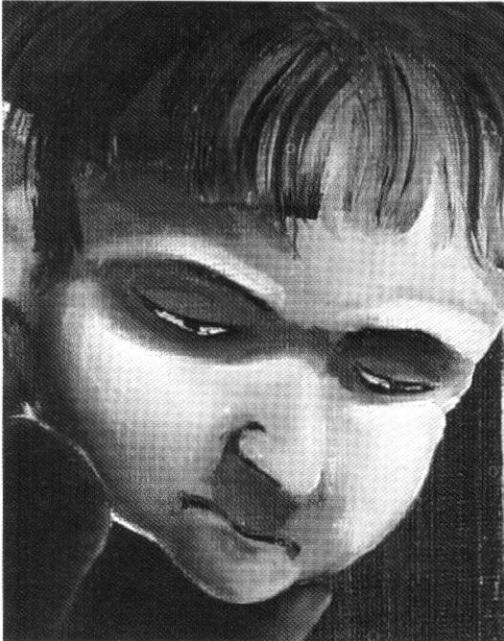
a) Almanya tarafından imzalanan ve tarafların birbirlerine karşı savaş açmayacaklarını düzenleyen Briand-Kellogg Paktını ihlal eden, barışa karşı işlenen suçlar

b) Almanya'nın da taraf olduğu Lahey ve Cenevre Antlaşmalarına karşı işlenen savaş suçları ve nihayet toplu kıyımları, cinayetleri, zorunlu çalışmayı, köleleştirme vb. kapsayan insanlığa karşı işlenen suçlar. İnsanlığa karşı işlenen suçlar insanlık tarihinde ilk defa bir suç olarak düzenleniyordu ve son olmaya-caktı.

Sanıkların sayısı 24 olarak belirlenmişti, ancak Himmler ve Goebbels intihar etmiş, Robert Ley hücrelerinde kendini asarak, yaşamına son vermişti. Martin Borman ise hiç bir zaman bulunamamıştı. Neticede Doenitz... gibi önemli Nazi liderlerin bulunduğu mahkemede, aralarında Goering, Hess, Keitel, Ribbentrop, Jodl, Doenitz... gibi önemli Nazi liderlerin bulunduğu 21 sanık hazırды. Yargılama 20 Kasım 1945 tarihinde başladı.

Amerikalı Savcı Jackson iddianamesinde şu sözlere yer verdi: "Sizden sanıkları, düşmanlarının onların aleyhine yaptıkları tanıklığa göre mahkûm etmenizi istemiyoruz. Almanlar her zaman titiz bir arşivci olmuşlardır. Sanıklar da her şeyi özenle kaydetme tutkusuna sahiptirler. Yaptıkları işlerle de övünmekten geri durmuyorlardı. Eylemleri sırasında çoğu zaman kendilerinin fotoğraflarını çektiriyorlardı. Size çektikleri kendi filmlerini göstereceğim. Ekranda bunları yaparken nasıl davrandıklarını göreceksiniz... Almanların yaptıkları bazı işleri yazılı hale getirmeleri kadar insanın budala olabileceğine inanamıyorum. Yaptıkları işin ahlaklığı ve gaddarlığı sizi sadece dehşete düşürecektir."

Dava sırasında Nazilere ait, büyük çoğunluğu kendiler tarafından çekilmiş binlerce film, fotoğraf ve belge deli-

olarak mahkemeye sunuldu. İşin en ilginç yanı, sanıkların da bu vahşetten herkes kadar etkilenmesiydi.

Toplama kamplarıyla ilgili filmin gösterimi sırasında Goering, filmi izlemeyi reddetti ve çeviri kulaklığını çıkarıp, yan tarafa döndü. Sağ kolu Hans Fritzsche bu filmle ilgili olarak, "Dünya yüzünde ya da öteki dünyada hiç bir güç, kuşaklar boyunca, yüzyıllar boyunca bu utancı Alman halkının üzerinden silemeyecektir" diyordu. Hitler Gençliği Lideri Baldur von Schirach "Her şey bitti. Mahkeme hepsinin kafasını uçurun derse, asla mahkemeyi suçlamam. Hatta bu yirmi kişinin arasında bir iki suçsuz olsa bile, şu katledilmiş olan milyonlarca insana kıyasla çok önemli bir fark oluşturmazacaktır." Bu arada, sanıkların tüm bu olan bitenden "haberlerinin olmadığını" her fırsatta tekrarladıklarını da, burada belirtmek gerekir.

Yargılama 01 Ekim 1946 günü sona erdi ve mahkeme 12 sanığı -Martin Borman yokluğunda- asılarak ölüm; üç sanığı müebbet; iki sanığı yirmi yıl; bir sanığı on beş yıl; bir sanığı on yıl hapis cezasına mahkûm etti. Üç sanık berrat etti.

10 Ekim 1946 tarihinde sanıkların af talepleri reddedildi. 15-16 Ekim 1946 sabaha karşı idam cezaları yerine getirildi. Goering intihar ettiği için idam edilememişti. Her şeyin başladığı yerde, her şey sona ermişti.

Nüremberg Uluslararası Askeri Ceza Mahkemesi, dünya tarihinde uluslararası siyasi adaletin gerçekleştirildiği ilk davadır. Yargılama sırasında, sanıklar ve avukatları bu mahkemenin galiplerin, mağlupları yargıladığı bir mahkeme olduğunu ileri sürmüşler (yargıçlar arasında tarafsız veya Alman bir yargıcın bulunmayışı); ceza hukukunun temel prensiplerinden "nullum crimen, nulla poena sine lege" (hiç bir suç, hiç bir ceza kanunsuz olmaz) ilkesine göre, kendilerini cezalandıracak bir yasa olmadığını, bu sebeple yargılanamayacaklarını savunmalarına temel almışlardır.

Ancak Almanya'nın, altına imza koyduğu uluslararası antlaşmaları açıkça ve pervasızca ihlal edip, saldırmazlık antlaşmalarını hiçe saydığı ortadaydı. Buna göre suç kanunsuz değildi ama bu suçun yani uluslararası antlaşmada ahde vefa ilkesinin (pacta sunt servanda) tek taraflı olarak ihlalinin cezası yoktu. Ayrıca insanlığa karşı işlenen suç diye bir kavram da, o güne kadar oluşmamıştı.

Mahkemenin düşüncesi, uluslararası kamu vicdanının sanıkların işlemiş oldukları suçlardan dolayı son derece rahatsız olduğu ve hatta sanıkların bir kısmı da rahatsızlıklarını beyan etmişlerdir- sanıkların cezalandırılmamaları halinde, bu rahatsızlığın artarak devam edeceği şeklindeydi.

Bu nedenle, yargılamada "kanunsuz suç olmaz" kuralına saygı gösterildi, ama "kanunsuz ceza olmaz" ilkesi göz ardı edildi.

Mahkemeye yapılan eleştirilerden bir tanesi de, müttefik devletlerden hiç kimsenin, barışa karşı ve insanlığa karşı işlenen suçlardan yargılanmamış olmasıydı. Sovyet-

ler Birliği'nin Almanya ile anlaşıp, Eylül 1939'da Polonya'yı istila etmesi, ardından Finlandiya'ya saldırması, Romanya'dan zorla toprak alması, Katin Ormanlarında 10.000 Polonyalı savaş esiri subayı idam etmesi (Rusya bu olayı SSCB yıkıldıktan sonra, yaklaşık bir kaç sene önce kabul etmiştir) Nüremberg'de iddianamede sayılan suçlar arasında değil midir?

Her şeye rağmen, mahkeme vermiş olduğu kararlarla, uluslararası kamu vicdanını tatmin etmekle kalmamış, aynı zamanda bu alanda hukuk yaratarak, Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesinin öncülü olmuştur. Kurulmaya çalışılan Uluslararası Ceza Mahkemesi de felsefesini Nüremberg Mahkemesi'nden almaktadır.

Bütün bu mahkemelerin kuruluş amacı, İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan trajedinin dünyada bir daha yaşanmaması; insanlığa aykırı hareket eden ve savaş suçu işleyenlerin, uluslararası bir güç tarafından cezalandırılmasıdır.

Bu arada, yahudi soykırımını inkâr etmek aralarında Fransa, Almanya, Avusturya... gibi ülkelerin de bulunduğu, bir düzine Avrupa ülkesinde suç sayılmaktadır. Bu hukuki düzenlemenin arkasında, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 11 Aralık 1946 tarihli ve 95(1) sayılı kararıyla Nüremberg ilkelerini uluslararası hukukun ilkeleri olduğunu kabul etmesi ve ardından, 09 Aralık 1948 tarihli Soykırım Sözleşmesi'nin Birleşmiş Milletler tarafından kabulü ve daha başka uluslararası antlaşmalar mevcuttur.

Fransa'nın geçenlerde, Ermeni Soykırımını inkâr etmenin suç oluşturacağına ilişkin başlattığı girişimin, bu bağlamda hiç bir hukuki ve yasal temeli bulunmamaktadır. Bu konu, bazı tarihçiler ve aralarında Ermenistan'ın da bulunduğu, bazı devletler tarafından savunulmaktadır. Buna karşın, bazı tarihçiler ve devletler de soykırım iddiasına karşı çıkmaktadırlar. Dolayısıyla ortada yahudi soykırımı gibi, bir mahkeme hükmüyle sabit olmuş bir olay mevcut değildir. Belki de en doğrusu, Ermenistan ile Türkiye'nin bir antlaşma yapıp, konuyu uluslararası bir mahkemenin örneğin Lahay Adalet Divanı'nın önüne getirmeleridir. Nüremberg Mahkemesi kayıtlarında, sadece milyonlarca yahudinin Naziler tarafından soykırıma uğratıldığı kayıtlı değildir. Aynı zamanda sayıları 40.000'in üzerinde çingene de, arı ırktan olmadıkları gerekçesiyle gaz odasına gönderildiği mahkeme kayıtlarında mevcuttur. Bugün ise kimse, çingenelerin de soykırıma uğradığından bahsetmez. Hiç bir ülkede çingenelerin soykırıma uğramadığını söylemek suç değildir. Bu durum dahi kendi başına bir ırkçılık değil midir?